

Isonkyrön herättäjäjuhlat
Aattoseurat
perjantai 6.7.2012
Artturi Kivineva

Olen alttarilla. Luen esirukousta. Siinä vaiheessa se usein iskee. Silmät alkavat vuotaa, enkä näe kunnolla tekstiä. Pyyhin silmäni, ja kun käännyin seurakuntaan päin, en näe sitä tarkasti, vaan sumeana.

Minulla on kuivat silmät. Kuulun siihen 40 % joukkoon suomalaisia, jotka kärsivät jossain vaiheessa elämäänsä kuivasilmäoireyhtymästä. Niin kummallista kuin se onkin, kuivat silmät vuotavat herkästi ja tuntuvat silti usein kuivilta. Kuivat silmät rasittuvat helposti ja silmien kuivuessa näkösumentuu. Sopivilla valmisteilla kuivasilmäisyys on kuulemma erittäin hyvin hoidettavissa.

Silmämme eivät vuoda kuitenkaan vain fysiologisista syistä. On paljon myös todellista itkua. Millä valmisteilla se sitten hoidetaan? Kaikenlaisilla aineilla sitä yritetään ainakin lievittää. 100 % on sen joukon luku, jonka silmät rasittuvat ja katse sumenee jossain vaiheessa elämän kivuista ja joka yrittää löytää lääkkeen vaivoihinsa.

Eräs tunnettu australialainen naisnäyttelijä esittää uudessa elokuvassaan sotakirjeenvaihtajaa, joka raportoi niin Dachaun keskitysleirin kauheuksista kuin Suomen Talvisodasta. Nämä kokemukset näyttelijä halusi välittää silmillään, pelkällä katseella. Miten sellaisen tulkinnan aikaansaaminen pelkällä katseella onnistuu?

Entä sitten Vapahtajamme katse? Mitä Lauri Stenbäck tarkoitti runossaan Vapahtajan ”hellillä silmillä”? Oliko Jeesuksellakin kuivat silmät vai mitä runouden kieli yrittää sanoa?

Oikeastaan ensimmäistäkään sanaa ei sanota tai kuulla Stenbäckin runossa. Katse on ennen ensimmäistäkään sanaa, aluksi ja lopuksi. Katseeseen liittyy hiljaista tietoa. Lapsi katsoo ja tunnistaa ympäristönsä ennen ensimmäistäkään sanaa. Puhumaan opittuamme emme voi kuitenkaan sanoittaa kaikkea näkemäämme ja kokemaamme. Siksi katseeseen liittyy aina hiljaista tietoa, jota voi olla vaikea tai mahdoton jakaa tai sanoittaa, mutta joka voi välittyä kyyneleinä. Stenbäckin runossa mahdollisen tuomion kuuleminen on esillä konditionaalina, epävarmuutena, mutta minä jää hiljaa odottamaan hellien silmien eteen.

Millaista hiljaista tietoa sisältyykään niihin katseisiin, joita vertauskuvallisesti luomme Kristukseen? Entä ovatko hänen silmänsä hellät meille ja mitä se merkitsee? Näkyykö niistä, että ne ovat nähneet kaiken – myös sen, mitä meidän silmämme ovat nähneet? Siitäkö Kristuksen silmien hellyys syntyy?

Lauri Stenbäckin elämään kuului kamppailu siitä, onko runous luvallista vai onko se rikos. Jaakko Haavion mukaan Stenbäckille runous oli osa hänen olemustaan, hänen sydämensä laulu, jonka oli joko hallittava kaikkea tai annettava tilaa arvokkaammalle. Hän päätyi jälkimmäiseen, vaikka olikin pitänyt runoutta jumalallisena ilmentymänä. Stenbäck valitsi uskonkilvoituksen Kristuksen askelissa, jossa tuli kieltää itsensä ja vihata sieluaan, siis runojaankin. Tästä aukeaa ristiriita: ristiä kantamaan kutsuvan Mestarin silmät ovat hellät. Miten itsensä ja runonsa kieltänyt runoilija voi kokea näin?

Stenbäck löysi runouden uudestaan, mutta tunnusti, ettei runo tai ylipäänsä kirjallisuus silti pysty sanoittamaan kaikkea. "Ei tulkita voi pyhintä / runo tai muoto puhtainkaan." Sanat eivät taivasta ja pyhää tavoita edelleenkaan. Meidän aikamme kirjallisuus on menettänyt kyvyn kuvata paratiisia. Me elämme virren sanoin "Baabelin virtain varsilla" ja kykenemme kuvaamaan uskottavammin helvetin kuin paratiisin. Ovatko silmämme nähneet liikaa ja tulleet niin kuiviksi, että sumeus peittää myös sen, mitä ei silmillä voi nähdä?

Yhdenlaista sumeutta on ajassamme taas ollut vallalla, kun ainakin uutisoinnin mukaan koulujen uskonnonopetusta on haluttu vähentää. Mutta kuten runouden ymmärtämiseksi, myös uskon kielen ymmärtämiseksi tarvitsemme lukutaitoa. Teologia on Jumalalta tulevaa runoutta ja meidän on osattava lukea sitä, ettemme me ja kulttuurimme muuttuisi täysin yksiulotteiseksi ja sumeasti näkeväksi. Uskolla ja runolla, siis kaikella taiteella, on yhteinen lähtökohta: estetiikka, joka perimmältään tarkoittaa asioiden havaitsemista. Stenbäck kamppaili siitä, onko runous hänelle luvallista. Kamppailemmeko me kohta sen kanssa, onko kristillinen usko kulttuurissamme luvallista? Mitä merkitsee se, jos meillä ei ole uskon tuomaa lohdutusta ja toivoa?

Jos emme lähde näiltä juhlilta pois kuivin silmin, emme voi toistemme katseesta tietää, onko kyse kuivasilmäoireyhtymästä vai ylipäänsä ihmiselämän oireyhtymästä. Samasta elämästä on kuitenkin kyse ja viime kädessä ikuisesta elämästä. Tästä elämästä Jeesus sanoo: "Sokeat saavat näkönsä ja rammaat kävelevät, spitaaliset puhdistuvat ja kuurot kuulevat, kuolleet herätetään henkiin ja köyhille julistetaan ilosanoma. Autuas se, joka ei minua torju."

Ystävä. Olet tervetullut näille Isonkyrön herättäjäjuhlille juuri sellaisin silmin kuin sinulle on annettu.